

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА

Україна

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА,
НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ,
ДЕРЖАВНІСТЬ

2019
32

УДК 94:8](477)(082)

У 45

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. Вип. 32. 372 с.

Збірник об'єднує студії з історії, мовознавства та літературознавства.

Статті історичного блоку розкривають актуальні проблеми історії (Західноукраїнської Народної Республіки, воєнної історії), а також містять розвідки про відомих людей та їх значення у формуванні української державності.

Мовознавчі студії репрезентують дослідження мовних явищ за матеріалами пам'яток XVI–XVIII ст., засідань Галицького сейму, а також польовими матеріалами Чернігівщини.

Дослідження з літературознавства зосереджені довкола аналізу праць міжвоєнного періоду (Софія Яблонська-Уден), спогадів сучасників про відомих людей (Олена Пчілка).

Ukraine: Cultural Heritage, National Consciousness, Statehood / Ed. Ihor Soliar; NAS of Ukraine, I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies. Lviv, 2019. Vol. 32. 372 p.

The collection of scientific papers is an interdisciplinary edition of the Institute which integrates studies in history, linguistics, and literary criticism.

Articles from historical block reveal current issues of history (the West Ukrainian People's Republic, military history) as well as investigations about famous persons and their importance in the formation of Ukrainian history.

Linguistic studies represent research of linguistic phenomena based on the materials of monuments of the 16th-18th centuries, meetings of Diet of Galicia and Lodomeria, field materials of Chernihiv region.

Literary criticism studies focus on the analysis of works of the interwar period (Sofia Jablonska-Uden), as well as memoirs of contemporaries about famous people (Olena Pchilka).

Рекомендувала до друку вчена рада

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
(протокол № 10 від 26.11.2019 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Соляр Ігор Ярославович, д.і.н., с.н.с. (Україна)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Акіллі Алессандро (Achilli Alessandro), PhD (Australia)

Борчук Степан Миколайович, д.і.н., проф. (Україна)

Газдаг Вільмош (Gazdag Vilmos), PhD (Україна)

Даниленко Андрій (Danylenko Andriy), PhD, prof. (США)

Золтан Андраш (Zoltán András), dr hab., prof. (Угорщина)

Литвин Микола Романович, д.і.н., проф. (Україна)

Мозер Міхаель (Moser Michael), dr hab., prof. (Австрія)

Муравський Олег Іванович, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Надрага Марта Степанівна, к.і.н., с.д. (Україна)

Пастух Тарас Васильович, д.філол.н., доц. (Україна)

Рембішевська Дорота Кристина (Rembiszewska Dorota Krystyna), dr hab., prof. (Польща)

Реманик Михайло Васильович, к.і.н. (Україна)

Ситник Олександр Степанович, д.і.н., проф. (Україна)

Ястремська Тетяна Олександрівна, к.філол.н., с.н.с. (Україна)

УДК [94:35.077.5/6(477.83/.84+477.86)]"1991"

DOI: 10.33402/ukr.2019-32-139-148

Олег МУРАВСЬКИЙ*кандидат історичних наук, старший науковий співробітник
вчений секретар Інституту українознавства**ім. І. Крип'якевича НАН України**молодший науковий співробітник**Науково-дослідної лабораторії (військово-історичних досліджень)**Наукового центру сухопутних військ**Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2776-5156>,**e-mail: oleg-muravskiy@ukr.net***ГАЛИЦЬКА АСАМБЛЕЯ (1991):
ВИТОКИ, СПЕКУЛЯЦІЇ, УХВАЛИ**

Проаналізовано передумови скликання та діяльність спільної сесії обласних рад Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської обл., більше відомої в українській суспільно-політичній думці як Галицька асамблея. Охарактеризовано склад її учасників. Доведено, що її проведення свідчить, де факто, про втрату Комуністичною партією України (КПУ) контролю над тими західноукраїнськими областями, в обласних радах яких після березневих виборів 1990 р. до Верховної Ради УРСР і місцевих органів влади більшість здобули представники національно-демократичних сил. Розглянуто ухвали Галицької асамблеї з яскраво вираженим підтекстом. Відзначено, що ідея її скликання спричинила гостру критику в середовищі КПУ, яке звинувачувало керівництво Львівської обласної ради загалом та В. Чорновола зокрема в сепаратизмі, бажанні реалізувати на практиці концепт федералізму, здійснити практичні кроки для виходу трьох західноукраїнських областей зі складу УРСР. На основі виступів депутатів Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської обл. констатовано, що більшість із них стосувалися політичних аспектів українського державотворення, відзначалися емоційністю та загалом їх схвально сприймали національно-демократичні сили. Показано, що депутатам обласних рад після закінчення роботи Галицької асамблеї не вдалося надалі підтримувати регулярні контакти через проведення консультацій, семінарів, конференцій з актуальних політичних і соціально-економічних питань; неефективною також виявилася робота новоствореної Регіональної координаційної ради, керівні органи якої перебували у Львові.

Ключові слова: Галицька асамблея, обласна рада, В. Чорновіл, ухвала, консолідація.

Вибори 1990 р. до Верховної Ради УРСР і місцевих органів влади докорінно трансформували розстановку політичних сил у західноукраїнських областях: «неформали» (представники національно-демократичних сил) зуміли вибороти

більшість в обласних радах Галичини, натомість члени КПУ перейшли в опозицію, хоча й продовжували суттєво впливати на суспільно-політичні процеси в регіоні завдяки контролю над силовими структурами. «Наступ реакції» в Українській РСР (УРСР) наприкінці 1990 – на початку 1991 рр. стимулював місцевих націонал-демократів шукати шляхи до консолідації сил із метою ефективної протидії державно-партійному апарату та збереження демократичних завоювань. Власне в цей доленосний період все більшої популярності серед політичної еліти регіону набуває ідея скликання Галицької асамблеї – спільної сесії обласних рад Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської обл.

Перебіг Галицької асамблеї, її витоки і практичні результати сьогодні належно не висвітлені в українській історіографії. Серед публікацій цієї тематичної ніші виокремлю праці Олександра Бойка¹, Володимира Литвина², Ігоря Мельника³, Любомира Сеника, Богдана Якимовича⁴ та інших, а також збірник статей, присвячених діяльності Львівської обласної ради першого демократичного скликання⁵. Джерельна основа статті – архівні документи (Центральний державний архів громадських об'єднань України, Державний архів Львівської області), матеріали періодичної преси, спогади сучасників подій. Мета розвідки – проаналізувати передумови скликання і діяльність спільної сесії обласних рад Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської обл. (Галицької асамблеї) у контексті тогочасних суспільно-політичних процесів.

Уже перші контакти між лідерами обласних рад Галичини влітку 1990 р. засвідчили їх прагнення до консолідації сил. До прикладу, 21 липня 1990 р. в Івано-Франківську відбулася зустріч представників національно-демократичних сил Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської обл. Під час зустрічі була «досягнута домовленість про координацію зусиль в економічній сфері, про підготовку переходу до ринкової економіки, співпрацю і взаємодопомогу»⁶. Для вирішення цих завдань створено Міжобласний координаційний комітет. Кореспондент газети «За вільну Україну» зазначав: «Вигадка ЦК КПУ про загрозу галицької федерації у зв'язку з перемогою Демократичного блоку у трьох областях залишається вигадкою, але потреба найтіснішої співпраці – це вже очевидна реальність»⁷.

Чимало істориків ініціатором скликання Галицької асамблеї небезпідставно вважають голову Львівської обласної ради В'ячеслава Черновола⁸. Однак, відзначає Степан Кобута, «у тогочасній західноукраїнській пресі, що доволі оперативно й усебічно висвітлювала діяльність місцевої влади та політичних і громадських організацій, інформація про Галицьку асамблею як таку до моменту проведення форуму 16 лютого не вживалася. На слуху були загрози сепаратизму з боку тих

¹ Бойко О. Україна в 1985–1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку: монографія. Київ, 2002. 306 с.

² Литвин В. Політична арена України: Дійові особи і виконавці. Київ, 1994. 494 с.

³ Мельник І. Спроба творення Галицького парламенту. URL: <https://zbruc.eu/node/47991>

⁴ Сеник Л., Якимович Б. Форпост незалежності (Львів у 1988–1996 рр.). *Львів. Історичні нариси* / упоряд.: Я. Ісаєвич, Ф. Стеблій, М. Литвин. Львів, 1996. С. 611–638.

⁵ Перша Львівська демократична: діяльність Львівської обласної ради першого демократичного скликання (1990–1994). Львів, 2012. 312 с.

⁶ Час вимагає співпраці. *За вільну Україну* (Львів). 1990. 25 липня. С. 1.

⁷ Там само.

⁸ Батенко Т. Галицькі намісники: Записки з коридорів львівської влади. Львів, 2004. С. 16.

регіонів, де домінували комуністичні сили, тож навіть В. Чорновіл, який з 1989 року активно пропагував ідею федералізму України на основі союзу історично сформованих територій-земель, на початку 1991 р. уникав публічних заяв із цього приводу, намагаючись не особливо наголошувати на різниці між регіонами»⁹.

Справді, вже перші згадки про можливе скликання Галицької асамблеї спричинили гостру критику в середовищі КПУ – у столиці УРСР акцію розцінювали як спробу реалізувати на практиці заклик В. Чорновола до федералізації адміністративно-територіального устрою України або ж узагалі як перший крок на шляху до повного відокремлення трьох західноукраїнських областей від УРСР¹⁰. Голова Львівської обласної ради відмежувався від подібних закидів. Він наголошував, що перехід до федеративного устрою міг відбутися тільки в незалежній Українській державі. Проте відзначає, що лідер національно-демократичних сил Львівщини й надалі продовжував вважати ідею федерації «плідною та конструктивною»¹¹.

Існувала низка об'єктивних причин, які зумовлювали необхідність проведення Галицької асамблеї, головна з них – політична, адже через перепони компартійних структур існувала загроза «дискредитації демократичного ренесансу» західноукраїнських областей, а «розгнуждана кампанія», що її вела проти Галичини комуністична преса республіканського та союзного рівня, спонукала керівників трьох областей шукати шляхів до консолідації¹².

Напередодні проведення Галицької асамблеї В. Чорновіл зустрівся з журналістами, ознайомивши їх із планом її роботи. Передбачалося прийняти низку ухвал та обговорити питання, які стосувалися політичних процесів в УРСР, соціально-економічного розвитку західноукраїнського регіону. Також голова Львівської обласної ради розкритикував комуністичні видання, які нав'язували громадськості «проімперські, проєнтристські ідеї нового союзного договору, залякують... катастрофічними наслідками суверенності»¹³.

За дорученням завідувача ідеологічного відділу Центрального комітету (ЦК) КПУ для спостереження за роботою Галицької асамблеї до Львова скерували члена політбюро КПУ, заступника Голови Верховної Ради УРСР Івана Плюща. Після тривалої попередньої розмови з В. Чорноволом представник КПУ «не вловив у ньому не тільки тіні чи нитки сепаратизму, якогось бажання федералізації, або перекроювання України, а лише більш ефективну форму співпраці»¹⁴. Такі ж думки І. Плющ висловив на засіданні президії Верховної Ради УРСР, де наголошував на легальних підставах проведення об'єднаного з'їзду, оскільки законодавство республіки передбачало можливість створення асоціації рад¹⁵.

Галицька асамблея розпочала роботу 16 лютого 1991 р. у Львові, у приміщені Театру опери та балету ім. С. Крушельницької, за участю 1 200 делегатів¹⁶, зокрема

⁹ Мельник І. Спроба творення Галицького парламенту. URL: <https://zbruc.eu/node/47991>

¹⁰ Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2899. Арк. 104.

¹¹ Гулик І. В єдності – сила народу! *За вільну Україну*. 1991. 16 лютого. С. 1.

¹² Там само.

¹³ Якимович Я. Брифінг в Обласній раді. *За вільну Україну*. 1991. 16 лютого. С. 1.

¹⁴ Батенко Т. Галицькі намісники: Записки з коридорів львівської влади. Львів, 2004. С. 17.

¹⁵ Гулик І. В єдності сила народу. *За вільну Україну*. 1991. 16 лютого. С. 1.

¹⁶ ЦДАГО України. Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2899. Арк. 104.

голови Івано-Франківської обласної ради Миколи Яковини, Тернопільської – Василя Олійника та Львівської – В'ячеслава Чорновола. У роботі об'єднаної сесії взяли участь 126 депутатів Івано-Франківської обласної ради, 140 – Львівської та 114 – Тернопільської. На заході були присутні члени президії Верховної Ради УРСР, а також голова Волинської обласної ради Володимир Блаженчук, заступники голів Рівненської та Чернівецької обласних рад, делегації Вінницької, Житомирської, Закарпатської обл. У приміщенні Львівського театру опери та балету, де проходила сесія, на трибуні був причеплений тризуб із синьо-жовтим стягом, а відкриття та закриття сесії супроводжувалося гімном «Ще не вмерла України». Проводилася пряма телетрансляція.

Основне завдання об'єднаного з'їзду – вироблення спільної концепції економічних взаємозв'язків і політичної стратегії, визначення позиції щодо союзного референдуму, подальших шляхів побудови української державності¹⁷. На обговорення депутатів винесли два питання: 1) загальну концепцію економічної співпраці в регіоні; 2) політичну ситуацію в регіоні і Всесоюзний референдум. В обговоренні цих проблем взяли участь понад 20 осіб: народні депутати, представники політичних партій, спеціалісти, науковці.

Із першого питання порядку денного з доповідями виступили: від Львівської обл. – голова облвиконкому Степан Давимука, від Тернопільської – голова обласної ради Василь Олійник, від Івано-Франківської – перший заступник голови облвиконкому Василь Павлик. Так, С. Давимука констатував, що об'єднанню трьох областей сприяють історичні, культурні, політичні, економічні чинники. Консолідація «підвищить наші шанси у боротьбі за виживання», – відзначив високопосадовець¹⁸. Голова Тернопільської обласної ради закликав усіх відстоювати державну незалежність України. В. Олійник запропонував сформувати спільну ринкову інфраструктуру, створити єдині для трьох областей фондові біржі, кредитні установи, банки, комерційні центри тощо. Основне завдання Координаційної ради вбачав у наповненні реальним змістом основних принципів співпраці між обласними радами¹⁹. За підсумками обговорення практично одностайно була прийнята Угода про основні принципи співробітництва між радами трьох областей²⁰.

З другого питання – «Про політичну ситуацію в регіоні і Всесоюзний референдум» – виступили голова Львівської обласної ради В'ячеслав Чорновіл, перший заступник голови Тернопільського облвиконкому Богдан Бойко, голова Івано-Франківської обласної ради народних депутатів Микола Яковина, народні депутати УРСР Ігор Юхновський, Михайло Косів та ін.

Голова Львівської обласної ради В. Чорновіл у виступі зауважив, що політична ситуація в УРСР характеризувалася: 1) повним крахом нав'язуваної народові ідеології, у яку «сьогодні не вірять навіть її проповідники – разом з тим непопулярність будь-якої іншої ідеології, окрім таких фундаментальних цінностей, як Бог, нація, демократія»; 2) розвалом не тільки нежиттєздатних імперських структур, а й імперського способу мислення; 3) розвалом планового соціалістичного господарства,

¹⁷ ЦДАГО України. Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2899. Арк. 104.

¹⁸ Галицька Асамблея – крок до єдності Галичини! *За вільну Україну*. 1991. 21 лютого. С. 1.

¹⁹ Для загальної вигоди... З виступу голови Тернопільської обласної ради В. Олійника. *За вільну Україну*. 1991. 26 лютого. С. 2.

²⁰ Державний архів Львівської області (далі – Держархів Львівської обл.). Ф. П. 3. Оп. 62. Спр. 941. Арк. 140–142.

економічним хаосом, через який «пробиває собі дорогу ідея ліберальної економіки, а з нею приватної власності та конкуренції»; 4) можливістю здобуття державної незалежності. «Завойована нами влада, – підсумував лідер національно-демократичних сил Львівщини, – виявилася значною мірою ілюзорною. Розроблені нашими спеціалістами привабливі концепції розвитку економіки і наполегливі спроби впровадити їх у життя розбиваються об економічну розруху»²¹.

«Галицька Асамблея була підмінена опудалом Галицької автономії», – зауважив М. Яковина. Водночас голова Івано-Франківської обласної ради відзначив: «На нас, галичанах, лежить тягар додаткової відповідальності – відповідальності тих, що відірвалися від основної колони... Ситуація вимагає від нас обережності і розважливості. Ми не повинні аж надто форсувати події, намагаючись бути більшими українцями, ніж власне українці зі Східної України, які й саму назву, і літературну мову всій нації дали»²².

Особлива увага присутніх була прикута до виступу заступника Голови Верховної Ради УРСР І. Плюща, який відмежувався від критичних нападів влади на адресу голів обласних рад. Виступ народного депутата присвячувався не так політичним, як економічним проблемам, що постали перед галицькими областями. «Економіка не терпить партій, вона не терпить ідеологічних догм, – зауважував І. Плющ, – якщо ми зібralись вирішувати лише конкретні справи, то давайте не звинувачувати, не вирішувати: такий обком чи не такий... Ми вже стільки історичних рішень наприймали, стільки вже переломів було, стільки подій, а життя нема щасливого і забезпеченого»²³.

Член президії Верховної Ради УРСР І. Юхновський запевнив, що галицькі області мають юридичне право на об'єднання. Академік відзначив: «Утворення суверенної України означає максимальну децентралізацію її складових частин, і те, що відбувається зараз тут, повністю відповідає загальному сенсові того, що має відбутись в Радянському союзі»²⁴.

Інші доповідачі наголосили, що в Галичині відсутні міжнаціональні конфлікти. В. Чорновіл чи не вперше визнав, що «в органи влади були обрані випадкові, політично незрілі люди, які перехопили гірший стиль старого апарату»²⁵. Голова Львівської обласної ради закликав до «самоочищення демократичних структур і виборних органів»²⁶. Подібні пропозиції надходили й від інших делегатів Галицької асамблеї.

Підсумком роботи Галицької асамблеї стало вироблення низки ухвал і підписання угоди «Про основні принципи співробітництва між обласними Радами народних депутатів Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей». У ній передбачалося підтримувати регулярні контакти через «проведення консультацій, семінарів, конференцій з актуальних політичних та соціально-економічних

²¹ Галицька Асамблея – крок до єдності Галичини! *За вільну Україну*. 1991. 21 лютого. С. 1.

²² Мусимо досягти політичного консенсусу... З виступу голови Івано-Франківської обласної ради Миколи Яковина. *За вільну Україну*. 1991. 26 лютого. С. 2.

²³ Ми всі – фортеця... З виступу першого заступника Голови Верховної Ради України Івана Плюща. *За вільну Україну*. 26 лютого. С. 1.

²⁴ Перше – Бог, друге – Україна... З виступу члена Президії Верховної ради України, академіка Ігоря Юхновського. *За вільну Україну*. 1991. 26 лютого. С. 2.

²⁵ Держархів Львівської обл. Ф. П. 3. Оп. 62. Спр. 941. Арк. 143.

²⁶ Там само.

питань, що являють собою взаємну зацікавленість». Для реалізації поставлених завдань було створено Регіональну координаційну раду з робочим органом у Львові з правом «прийняття рішень консультативно-рекомендаційного характеру»²⁷.

До складу ради увійшли: В. Олійник (голова Тернопільської обласної ради); В. Чорновіл (голова Львівської обласної ради); М. Яковина (голова Івано-Франківської обласної ради); Б. Бойко (перший заступник голови Тернопільського облвиконкому); С. Давимука (голова Львівського облвиконкому); В. Павлик (перший заступник Івано-Франківського облвиконкому); М. Горинь (заступник голови Львівської обласної ради); Я. Карп'як (заступник голови Тернопільської обласної ради); Б. Мелінішин (заступник голови Івано-Франківської обласної ради); В. Вихрущ (голова економічного комітету Тернопільського облвиконкому); З. Котик (начальник ГоловПЕУ Львівського облвиконкому); З. Манів (начальник ГоловПЕУ Івано-Франківського облвиконкому).

Не менш важливою, з огляду на політичні спекуляції офіційних мас-медіа та ЦК КПУ навколо роботи з'їзду, стала ухвала «Про єдність українських земель». У ній ставилася під сумнів належність західноукраїнських земель, що ввійшли до УРСР на основі правових актів, зокрема «Пакту Молотова–Рібентропа». На переконання депутатів обласних рад, такою правовою основою треба вважати Акт Злуки 22 січня 1919 р. між Українською Народною Республікою (УНР) і Західноукраїнською Народною Республікою (ЗУНР). Ухвала вимагала «засудити будь які намагання порушити територіальну цілісність України» та пропонувала іншим західноукраїнським обласним радам приєднатися до підсумкових ухвал з'їзду²⁸.

Окремою ухвалою делегати Галицької асамблеї висловили своє ставлення до Всесоюзного референдуму 17 березня 1991 р. Запропоновано одночасно зі Всесоюзним і Республіканським провести обласні референдуми, на які винести питання: «Чи хочете Ви, щоб Україна стала незалежною державою, яка самостійно вирішує всі питання внутрішньої та зовнішньої політики, забезпечує рівні права громадянам, незалежно від національної та релігійної приналежності?»²⁹.

Загалом можна констатувати, що засідання Галицької асамблеї пройшли на високому рівні, без суттєвих ускладнень, а зауваження радикально налаштованих представників демократичного табору після закінчення його роботи виникли тільки з приводу занадто показової «атмосфери братання з комуністами»³⁰. Зокрема, секретар Львівської обласної організації Української республіканської партії (УРП) Ярослав Гула зауважував: «Можливо в Івано-Франківській чи Тернопільській областях комуністичні організації очолюють більш ліберальні люди. І там не стоїть питання чи консолідуватися з ними, чи ні»³¹.

Натомість Львівський обком КПУ відзначав, що «заручившись підтримкою сусідніх обласних рад, депутати демократичних обласних рад прагнуть дискредитувати союзний референдум щодо ставлення до нового Союзного договору, підірвати довір'я до державного керівництва країни і республіки, підштовхнути на вищий щабель сепаратистські настрої серед населення західних областей

²⁷ Угода. *За вільну Україну*. 1991. 21 лютого. С. 1.

²⁸ Там само.

²⁹ Там само.

³⁰ Гула Я. Прислухатися до думки всіх. *За вільну Україну*. 1991. 21 лютого. С. 1.

³¹ Там само.

УРСР»³². Прес-центр Львівського обкому КПУ акцентував увагу партійців на непримиренній позиції В. Чорновола до обкому партії, як зрештою і до наявного режиму. «Не треба нам підмальованого ярма, – констатував голова Львівської обласної ради, – і навіть союзу суверенних держав..., ми проти соціалістичного вибору, проти колоніального договору»³³.

Асамблея спричинила значний резонанс у суспільстві. Реалізовувати ухвали Галицької асамблеї виконавчі комітети обласних рад взялися одразу ж після закінчення роботи спільної сесії. Перед спеціалістами, плановими органами були поставлені завдання розробити за місяць конкретні програми розвитку пріоритетних галузей народного господарства, зокрема нового імпульсу передбачалося надати хімічній індустрії, машинобудуванню, медичній сфері тощо³⁴.

Згодом на засіданні Координаційної ради Івано-Франківської, Тернопільської і Львівської обл., згідно з досягнутими раніше домовленостями, утворено робочі органи – Фонд ради і Комісію з розвитку регіональних господарських зв'язків. Економічну співпрацю областей повинні були забезпечувати 7 штатних працівників із річним фондом заробітної плати 27 тис. крб.³⁵. Для творення спільного фонду кожна область переказала на спільний рахунок по 100 тис. крб. Координаційна рада затвердила план нагальних заходів. Передбачалося упродовж 1991 р. налагодити спільне виробництво сірників, пляшок, поліетиленових труб доїльних апаратів, медичної техніки і ліків, дитячого харчування, а також спорудити спільне підприємство з переробки ріпаку³⁶.

22 червня 1991 р. члени Координаційної ради обласних рад народних депутатів Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської обл. оприлюднили заяву, у якій виступили проти підписання нового союзного договору, оскільки: 1) Верховна Рада УРСР немає повноважень для підписання такого документа. Підставами не можуть бути ні всесоюзне опитування, ні підсумки Всесоюзного референдуму. «Не поставивши перед всією Україною питання: союз чи незалежність, – мовилося у заяві, – на яке однозначно відповіло населення трьох областей, Верховна Рада України не має ніяких правових підстав покликатися на волю українського народу; 2) підготовка до підписання союзного договору ведеться змовницьки, потай від народу, без належного санкціонування Верховною Радою України. Кулуарний проект нового союзного договору не став предметом всенародного обговорення; 3) підписувати договори з іншими державами може тільки суверенна держава. України як держави ще не має. Не маючи повного статусу юридичної особи як суверенної держави, Україна не може бути повноцінним об'єктом договорів із суверенними державами; 4) пішовши на нагальне підписання союзного договору, Верховна Рада УРСР порушить свою власну постанову від 17 жовтня 1990 р., якою зобов'язалася розглядати питання про союзний договір тільки після прийняття нової Конституції України»³⁷.

³² Держархів Львівської обл. Ф. П. 3. Оп. 62. Спр. 941. Арк. 145–146.

³³ Там само.

³⁴ Борисовський Л. Брифінг в обласній раді. *За вільну Україну*. 1991. 23 березня. С. 1.

³⁵ Козловський Б. Від сірника до автобуса. *За вільну Україну*. 1991. 5 квітня. С. 1.

³⁶ Там само.

³⁷ Звернення до Верховної Ради УРСР. *За вільну Україну*. 1991. 22 червня. С. 1.

Наприкінці липня 1991 р. у Львові відбулося засідання Координаційної ради за участю В. Чорновола, М. Яковини, В. Олійника, керівників виконавчих комітетів. Рада підтримала ухвалу Львівської обласної ради про проведення референдуму щодо доцільності прямих виборів керівників області, міст, районів, селищ і сіл. Регіональна координаційна рада вирішила рекомендувати спільній сесії підтримати висунення голови Львівської обласної ради В. Чорновола кандидатом у президенти України. Учасники засідання схвалили статут виконавчого органу Координаційної ради – Галицького інтеграційного комітету. Водночас вирішено створити друкований орган ради з центром у Тернополі³⁸.

Наступне засідання Галицької асамблеї мало відбутися 5 вересня 1991 р. у Тернополі. Для початку планували обговорити такі питання: результати Галицького референдуму, ставлення до союзного договору; вибори президента України; реорганізацію системи державної влади та місцевого самоврядування в регіоні; реалізацію в регіоні урядової програми надзвичайних заходів зі стабілізації економіки³⁹. Проте 27 серпня у Тернополі керівники обласних рад, зважаючи на політичні зміни у країні, переглянули порядок денний II Галицької асамблеї. Обговоривши ситуацію, учасники зустрічі відзначили, що «більшість галичан у драматичні дні компартійно-мілітаристського перевороту виявили твердість духу і рішучу відсіч хунті»⁴⁰.

5 вересня 1991 р. у Тернополі, в Палаці культури «Березіль» ім. Л. Курбаса, відбулося друге (останнє) спільне засідання обласних рад Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської обл. Із доповідями виступили: В. Чорновіл («Про політичну ситуацію в Україні»), М. Яковина («Про реорганізацію системи державної влади та місцевого самоврядування в регіоні»), В. Олійник («Про реалізацію в регіоні урядової програми надзвичайних заходів по стабілізації економіки») ⁴¹. В умовах незалежності України Захід втратив пріоритетне значення, тому мас-медіа розглядало його здебільша в контексті передвиборчої кампанії В. Чорновола.

Отже, Галицька асамблея продемонструвала значні організаційні можливості представників національно-демократичного табору навіть в умовах «наступу реакції». Проте, на жаль, як справедливо зауважував І. Мельник, «до реального об'єднання – принаймні на рівні обласних рад – так і не дійшло»⁴². Навіть попри те, що більшість ухвал спільної сесії обласних рад трьох областей залишилися декларативними, треба відзначити значні здобутки організаторів асамблеї у морально-психологічній площині – ідеологам комуністичного режиму ставало все важче маніпулювати суспільною свідомістю, спекулювати на історичних фактах і через залякування й обман реалізовувати партійні рішення.

REFERENCES

1. Batenko, T. (2004). *Halytski namisnyky: Zapysky z korydoriv lvivskoi vlady*. Lviv
2. Boiko, O. (2002). *Ukraine v 1985–1991 rr.: osnovni tendentsii suspilno-politychnoho rozvytku: monohrafiia*. Kyiv [in Ukrainian].

³⁸ Козловський Б. У вересні – друга Галицька Асамблея. *За вільну Україну*. 1991. 26 липня. С. 1.

³⁹ Держархів Львівської обл. Ф. П. 3. Оп. 62. Спр. 941. Арк. 238.

⁴⁰ Козловський Б. Будуватимемо державу пліч-о-пліч. *За вільну Україну*. 1991. 28 серпня. С. 1.

⁴¹ Галицька Асамблея: спільно будемо державу. *За вільну Україну*. 1991. 6 вересня. С. 1.

⁴² Мельник І. Спроба творення Галицького парламенту. URL: <https://zbruc.eu/node/47991>

3. Borysovskiy, L. (1991, Berezen 23). Bryfinh v oblasnii radi. *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
4. Chas vymahaie spivpratsi. (1990, Lypen 25). *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
5. Dlia zahalnoi vyhody... Z vystupu holovy Ternopil'skoi oblasnoi rady V. Oliinyka. (1991, Liutyi 26). *Za vilnu Ukrainu*, 2 [in Ukrainian].
6. Halytska Asambleia – krok do yednosti Halychyny! (1991, Liutyi 21). *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
7. Halytska Asambleia: spilno buduiemo derzhavu. (1991, Veresen 6 veresnia). *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
8. Hula, Ya. (1991, Liutyi 21). Pryslukhatysia do dumky vsikh. *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
9. Hulyk, I. (1991, Liutyi 16). V yednosti – syla narodu! *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
10. Kozlovskiy, B. (1991, Serpen 28). Buduvatymemo derzhavu plich-o-plich. *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
11. Kozlovskiy, B. (1991, Lypen 26). U veresni – druha Halytska Asambleia. *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
12. Kozlovskiy, B. (1991, Kviten 5). Vid sirnyka do avtobusa. *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
13. Lytvyn, V. (1994). *Politychna arena Ukrainy: Diiovi osoby i vykonavtsi*. Kyiv [in Ukrainian].
14. Melnyk, I. Sproba tvorennia Halytskoho parlamentu. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/47991> [in Ukrainian].
15. Musymo dosiahty politychnoho konsensusu... Z vystupu holovy Ivano-Frankivskoi oblasnoi rady Mykoly Yakovyny. (1991, Liutyi 26). *Za vilnu Ukrainu*, 2 [in Ukrainian].
16. My vsi – fortetsia... Z vystupu pershoho zastupnyka Holovy Verkhovnoi Rady Ukrainy Ivana Pliushcha. (Liutyi 26). *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
17. Persha Lvivska demokratychna: diialnist Lvivskoi oblasnoi rady pershoho demokratychnoho sklykannia (1990–1994). (2012). Lviv [in Ukrainian].
18. Pershe – Boh, druhe – Ukraina... Z vystupu chlena Prezydii Verkhovnoi rady Ukrainy, akademika Ihoria Yukhnovskoho. (1991, Liutyi 26). *Za vilnu Ukrainu*, 2 [in Ukrainian].
19. Senyk, L., & Yakymovych, B. (1996). Forpost nezalezhnosti (Lviv u 1988–1996 rr.). In Ya. Isaievych, F. Steblii, M. Lytvyn (Comps.), *Lviv. Istorychni narysy* (pp. 611–638). Lviv [in Ukrainian].
20. Uhoda. (1991, Liutyi 21). *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
21. Yakymovych, Ya. (1991, Liutyi 16). Bryfinh v Oblasnii radi. *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].
22. Zvernennia do Verkhovnoi Rady URSR. (1991, Cherven 22). *Za vilnu Ukrainu*, 1 [in Ukrainian].

Oleh MURAVSKYI

THE GALICIAN ASSEMBLY (1991): ORIGINS, SPECULATIONS, RESOLUTIONS

The author analyzed preconditions of the convening and activities of the common session of the Lviv, Ivano-Frankivsk, and Ternopil oblasts, better known in Ukrainian socio-political

opinion as the Galician Assembly; characterized the composition of its participants. It is claimed that it's conducting indicates, de facto, the loss of control by the Communist Party of Ukraine (CPU) of those Western Ukrainian regions, in the oblast councils of which the majority gained representatives of national-democratic forces after the March 1990 elections to the Supreme Soviet of the USSR and local authorities. The resolutions of the Galician Assembly with a clear subtext are considered. The idea of convening caused sharp criticism among the KPU, which accused the leadership of the Lviv Regional Council in general and V. Chornovil, in particular, in separatism, the desire to put into practice the concept of federalism, to take practical steps on withdrawing three Western Ukrainian regions from the USSR. The author draws on the speeches of the deputies of Lviv, Ivano-Frankivsk, and Ternopil oblasts and states that most of them related to political aspects of Ukrainian state-making, were characterized by emotionality, and generally were positively welcomed by national-democratic forces.

After the end of the Galician Assembly, the deputies of regional councils failed to continue to maintain regular contacts through consultation, seminars, and conferences on current political, social, and economic issues. The work of the newly established Regional Coordination Council, whose governing bodies were in Lviv, was also ineffective.

Keywords: the Galician Assembly, Regional Council, V. Chornovil, resolution, consolidation.

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

Актуальні питання української історії	3
Мисак Наталія. «Молодіж не повинна укладатися в готові вже, вироблені шаблони . . .»: Михайло Грушевський та українське студентство	3
Трач Віра. «Гігієна є мірилом культури»: українські фахові кола та гігієнічний рух у Львові на початку ХХ століття	22
Надрага Марта. Бібліотечна сфера у Другій Речі Посполитій: законодавче регулювання (1923–1939)	45
Фіногенов Олег. Західноукраїнське товариство Ліги Націй: створення, статутні завдання, перші кроки на міжнародній арені	55
Онишко Леся. Голодомор 1932–1933 років в Україні: основні етапи поширення інформації.	66
Ruda Oksana. Educational issue in the Polish socialist party activities during the interwar years of the 20 th century	86
Пагіря Олександр. Співпраця чехословацьких військових і «Карпатської Січі» у протидії диверсійним акціям Польщі й Угорщини проти Карпатської України (1938–1939)	97
Стасюк Олександра. Політичні настрої західних українців під час виборчих кампаній повоєнного періоду	113
Ільницький Василь. Обставини загибелі провідника окружного проводу ОУН Закарпаття Дмитра Бандусяка	125
Муравський Олег. Галицька асамблея (1991): витоки, спекуляції, ухвали . . .	139
Артимишин Павло. «Газові війни» Російської Федерації та України 2006 та 2009 років: візії української суспільно-політичної думки	149
До 100-річчя ЗУНР	175
Ляскович Роман. Мобілізації українського населення до війська ЗУНР: організація, проблеми, наслідки (листопад-грудень 1918 року)	175
Стукаліна Надія, Лук'янченко Світлана. Військово-політичні успіхи та прорахунки органів державної влади і військового управління ЗУНР у битві за Львів у польсько-українській війні 1918–1919 років.	186
Губський Сергій. Становлення та діяльність військової авіації в українських арміях (1917–1920): історіографічний нарис.	196
Виздрик Віталій, Мельник Олександра. Аграрна політика уряду ЗУНР (ЗОУНР)	211
Олійник Сергій. Подільська сторінка історії Української Галицької армії у спогадах сучасників.	222

Borchuk Stepan, Zasytko Maryana. ZUNR (West Ukrainian People's Republic) in encyclopaedic editions.	238
Воєнна історія	247
Ткачук Андрій. Участь Збройних сил України в системі колективної безпеки в державній політиці незалежної України.	247
Постаті	257
Сова Андрій. Участь Івана Боберського в Науковому товаристві ім. Шевченка напередодні Першої світової війни.	257
Хома Іван. Євген Коновалець і Листопадовий чин у Львові	266
Середюк Марія. Від самостійницьких гасел до нормалізації: громадсько-політична діяльність Володимира Целевича (1931–1939)	274
Романюк Михайло. Василь Кук: до біографії Головного командира УПА (1941–1954).	284
МОВОЗНАВСТВО	293
Дидик-Меуш Ганна. Сполучуваність vs комбінаторика для розвитку історії української мови.	293
Сокіл Богдан. До проблеми функціонування української мови в судах Східної Галичини (на матеріалах засідань Галицького сейму)	304
Галайчук Володимир. Борщ у ритуально-обрядовій та магичній практиці поліщуків Чернігівщини (за польовими матеріалами)	313
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	
Гаврилів Тимофій. Територія само(в)пізнання: «Чар Марока» Софії Яблонської-Уден.	331
Прокіп Валентина. «Небуденна» жінка залізної вдачі: Олена Пчілка очима сучасників (на матеріалі спогадів про письменницю).	341
ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ	352
Пастух Тарас. [Рец.]: На перехресних стежках барокових перекладів	352
Козловський Сергій. [Рец.]: Перша українська військова енциклопедія: проект «Історія війн і військового мистецтва»	359
Кобиринка Галина, Рябець Людмила. [Рец.]: Наталя Хобзей і її стезя, закосичена науковими думками, рідними словами...	366